

T Á R S A S

A magyar pásztor-komondor.

Ezen gyönyörű kutyafaj, mely nagyságra, erőre, szépségre s hűségre nézve vetélkedik a világ bármely ilyenmű ehfajával, ma már ugyiszólván egészen kihalt, kipusztult. — Még gyermekkoromban, ezelőtt 30—35 évvel, számtalan kutyát lehetett e fajból látni, az alföld római tenyésző nagy marhafalkák pásztor-cserénye körül heverni.

Ma már a nagy gulyák feloszlottak s ennek folytán a valódi pásztor-komondorok lassan-lassan kipusztultak; tökéletes tiszta eredetiségében nem is igen találhatók, csak itt-ott a régi tiszta vérnek egy-egy megközelítő példánya. — Sokan azon hiedelemben vannak: »dehogy pusztultak, van az még elég!« De az ezen hitben élők azon számosak közé sorolandók, kiknek a kutyákra egyáltalán véve kevés gondjuk lévén, minden fehérek kolonczos juhász-bundáit pásztor komondor-nak tartanak; pedig e kettő között óriási a különbség. A pásztor-komondort csaknem kizárólag a szarvasmarhákat őrző gulyások, míg amazt leginkább a juhások tartották, könnyebben szabadván, mint a nálánál sokkal nehezebb komondor, biztosabban elérte régi időkben a birkaanyájához naponta ellátogató tolvaj farkast, és szintén erős és bátor lévén, sűrűn megesett, hogy nemcsak az elesített juhot vették el a farkastól, de magát a farkast is megölték; alkalmasint innen származik német nevök is: »Ungarische Wolfhunde.« Azonban ezen kutyák testalkatukra, alakjukra, szőrözetükre és természetükre nézve egészen különböznek a pásztor-komondortól.

A juhászkutya feje a homlokban nem széles, orra hosszas s hegyes, testén, bár szőre nagy és hátul gubanczos, mégis egészen más, élesebb simább, egyáltalában nem göndör szőrrel fődött, mint a komondor.

Testre a juhászkutyák sokkal karcsúbbak; láb-

száresontjaik vékonyabbak és sima apró szőrrel fedve. — Természetükre nézve dübösök, alattomosak s leginkább ugatás nélkül rohanják meg az idegent, s egyáltalában csekély türelmességgel bírván, nehezen alkalmazkodnak gazdájuk szépségeihez, de felette éberek és vigyázók. — Színekre nézve rendszerint fehérek, de vannak más, fekete és vörös színűek is, azonban tarka sohasem, s bár erősek, mégis általában gyöngébb csontozatuk mint a pásztor-komondorok; hangjuk ugatás közben nem oly mély buhogó mint a pásztor-komondoré, hanem csengő.

Az igazi magyar pásztor-komondor mind hófehér göndör szőrű. A kinőtt példányok magassága vállban 70—90 cm.-ig is terjed. Fejük roppant erős, széles homlokcsonttal; orrcsontjuk nem hosszú, de feltűnően erős és az orrlyukig egyformán vastag, hol tompán metszve végződik. — Termékük magasságuknak megfelelőleg elég hosszú és széles, feltűnő erős góromba csontozattal, erős, mély mellkas és széles szügygyel. Lábasdrák híhetetlen vastagok, a medvét megközelítő nagy talpakkal. Szőrök általában véve a tapintás alatt nagyon finom és puha s testük minden részét göndör fürtökben borítja. — Fejétől a derek közepéig apróbb göndör szőr fedi, ugyiszinte első lábait s nagy talpait is, miáltal azok izmos volta valóságos medvelábakat ábrázol; dereka közepétől hátulsó testrészét a magyar juhéhoz hasonló hosszú, végén göndörödött gyapjuszereű szőr vastagon fedi, mely néha 6—8 hüvelyknyire is nővé, csaknem a földet éri, s martialis hátsó lábait úgy eltakarja, hogy csak a nagy talpak láthatók. — Hosszu, lecsüngő és végén kevésbé felfelé hajló farkáról dus göndör szőrök csüngenek. — Szája felett a két orrlyuk mellett hosszú s torzomorz szőre erős bajuszt ábrázol. Feje tetejétől egész homlokát apró göndör fürtök borítják, nagyrészt eltakarva két nagy fekete szemét, melyek oroszán bátorságot árulnak el. Szőrös fülei lefüggők és arányosak.

Egy ily fajta, teljesen kinőtt hófehér pásztor komondorra, borzasztó nagy fejével és monstrum

lábaival, valójában rá lehet mondani, hogy irtóztatón szép; mert ha az ember maga előtt látja, kénytelen elismerni hogy szép, de egyszersmind a nézőre kisebb-nagyobb mértékben ijesztő benyomást is gyakorol.

A pásztor-komondor természetére nézve türelmes és hajlékony, az emberekhez vonzó, gazdája iránt hűséges, éber; okos, tanulékony. Soha akartomosan nem támad, hanem mindig ugatva s ha egyszer valakit megtámadott, oroszlán szívet s óriási erőt tanúsít, miért is a gulyások a régi időkben igen nagy hasznát vették, részint a borjúk után ólalkodó farkasok, részint rablók ellen; mert a komondor soha kereket oldani nem szokott, hanem vele szembezálló ellenét rendesen megölte, mely harcban igen nagy előnyül szolgált a nyakán levő begyes vas őrv és dus szőrözete; részint a gulyából elszavargó és felbőszült bikákat a lovas pásztor ily 2—3 kutya segítségével bárhonnán is visszaterelhetette. Legtöbb hasznukat vették a pásztorok ezen kutyáknak akkor, midőn lovas betyárok a legelő gulyából erőszakkal akartak elszakítani s elhajítani, mi a régi időkben nem tartozott a ritkaságok közé. Ily vesztély idején, a pásztor felhívására, a legelő gulyát irtóztató hahogó hangon ugatva hirtelen összeterelték, vagy ha már a betyárok a gulyát megszakították, lovas pásztorok által vezetve, az elszakított marhák elé rohadván, utjokat állták és szétriasztották, mi által a rablás meghiúsult, mert a szélfutott marhák rendesen visszaszaladtak a gulyához.

Ezen kitünő tulajdonokkal megáldott ritka kutyafaj kihalt, pártolás hiánya miatt; pedig hazánkban is számtalan azon urak száma, még nagyvárosainkban is, kik nagy háziembeket szeretnek tartani s hozatják őket messze külföldről, adván egy-egy kutyáért százakat, s mégsem bírnak olyat kapni, mely bármely tekintetben is a magyar pásztor-komondorral a versenyt kiállaná. Feltéve, hogy a magyar komondor sem a trágyadomb tetején vadon, lóhússal tartva, hanem mint amazok, gondozás és tanítás alatt növekedjék.

Én ezt praxishól mondhatom, mert mint kutyakedvelő több komondort neveltem, s megnéztem számos németországi kutyatenyészdét, és többek közt: a híres leonbergit, hol Essig urnak akkoron mintegy 16 darab eladásra felállított kan kutyáját láttam, melyek nagysága 70—90 cm-ig ment (tehát szintén nem nagyobbak mint a mi pásztor-komondoraink). Az alacsonyabbak elég zömökök ugyan, de a magasabbak hátulról vagy előlről nézve aránytalanul keskenyek voltak s mindannyi más-más typut mutatott, és egymáshoz szívre, szőrre, természetre vajmi keveset hasonlítottak. A híresztelt *faj-constansságot* nem bírtam lemozni fölfedezni; a türelem és engedelmesség nem mutatkozott feltünő tulajdonuknak.

Megnéztem a nőstényeket is, melyek a hiuek mellett aránytalanul kicsinyek, valóságos hitvány, gyöngye csontu, sikár szőrű, csuf kutyák.

Egyáltalában ezen licheit leonbergi fajban akadhat elvéve egy-egy szép példány, de általában véve a magyar pásztor-komondor már csak azért is sokkal szebb, mert alabastrom fehér hosszú göndör szőrével, kiváló nagy fejével, erős csontozatával, s ennek megfelelő magasságával sokkal impozánsabb jelenség, mint a minden typus nélküli, különféle színű s leginkább sima szőrű leonbergi.

Igen nagy dicsőségére válik még, mellékesen megjegyezve, komondorunknak azon körülmény is, hogy a hamburgi kiállításnál, épen egy magyar komondor 1800 fton adatott el.^{x)}

A kinek a fenneb mondottakról kétsége volna, szívesen meggyőzőm, ha hozzám fordul, lévén még birtokomban egy három éves nőstény, és egy hat hónapos him kölyök, előbbinek fia.

Habár a faj már nincs is náluk meg tökéletes eredeti tisztaságában, mégis, minden más ilyenféle kutyákkal szemben a rólok állítottakról fényes igazságot szolgáltatnak.

Kovácsnay Zsigmond.